

**teatr polski
bydgoszcz**

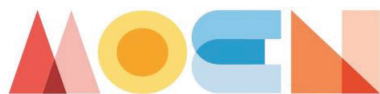
Artur Pałyga

TRUMP I POLE KUKURYDZY

reżyseria Paweł Łysak
premiera 16.02.2019 r.

materiały dla nauczycieli
zeszyt metodyczny

opieka metodyczna i merytoryczna
Daria Sobik

MIEJSKI OŚRODEK EDUKACJI
NAUCZYCIELI W BYDGOSZCZY

**Zeszyt metodyczny współfinansowany
ze środków Miejskiego Ośrodka Edukacji
Nauczycieli w Bydgoszczy**

Potrzeba działania

Co właściwie znaczy koniec świata? Czy nastąpi nagle, niczym w katastroficznych filmach o apokalipsie? Czy nastanie za sprawą wojny, broni termonuklearnej, epidemii groźnego wirusa? Wizje na ten temat zaczęły się pojawiać wiele wieków temu – już Nowy Testament zapowiadał ów tajemniczy koniec jako silne trzęsienia ziemi, zarazę i wielkie znaki na niebie. Niektórzy badacze twierdzą, że potrzeba wizualizowania sobie końca świata wynika z faktu, iż ludzie nie radzą sobie z ideą nieskończoności. Trudno jest nam wyobrazić sobie, że czas trwał zawsze, więc próbujemy włożyć rzeczywistość, jaką znamy, w konkretne ramy – nawet jeśli nie potrafimy ich określić. Niestety taki mechanizm przestaje mieć znaczenie, kiedy koniec świata staje się realny, a naukowcy są w stanie przewidzieć kiedy i jakimi etapami będzie on przebiegać.

W grudniu 2015 roku 195 krajów zobowiązało się do „utrzymania wzrostu globalnych średnich temperatur na poziomie znacznie poniżej 2 stopni Celsjusza ponad poziom przedindustrialny i kontynuowanie wysiłków na rzecz ograniczenia wzrostu temperatur do 1,5 stopnia” w celu uniknięcia globalnego ocieplenia. Porozumienie Paryskie, które podpisano w celu uchronienia świata przed zbliżającym się jego zatopieniem, okazało się być jednak w dużej mierze pustą deklaracją. Zakasano rękawy, złożono obietnice, przedstawiono konkretne propozycje, motywacji

w pewnym momencie jednak zabrakło. Kto, jeśli nie najważniejsi przedstawiciele świata, może zatrzymać ów niebezpieczny proces, zainicjować pozytywne zmiany? Kto ma takie narzędzia, by edukować w zakresie ekologii, ograniczać emisję gazów cieplarnianych, wprowadzać limity dla firm nadużywających środowisko, czy wprowadzać zielone miejskie strefy?

„Nigdy nie jesteś za mały, żeby coś zmienić”

20 sierpnia 2018 r. Greta Thunberg, która uzyskała promocję do dziewiątej klasy, postanowiła, że we wrześniu nie pójdzie do szkoły. Gdy Szwecję nawiedzała fala upałów i pożarów lasów, a rząd zdawał się nie respektować deklaracji Porozumienia, 15-letnia dziewczyna rozpoczęła strajk pod Riksdagiem trzymając w rękach transparent z napisem „Skolstrejk för klimatet” (tłum. strajk szkolny dla klimatu). Za sprawą mediów świat szybko usłyszał o jej działaniach, do których przyłączało się coraz więcej młodzieży i dorosłych. Z czasem Thunberg zaczęła podróżować po innych krajach, w których przemawiała podczas ważnych konferencji klimatycznych, m.in. na COP24 w Katowicach, gdzie przekonywała polityków, biznesmenów i aktywistów różnymi argumentami, agituując na rzecz konkretnego działania. Jej słowa wybrzmiewały pewnie, a uwagi trafiały niezwykle precyzyjnie i celnie w najbardziej odpowiedzialnych. Coraz więcej młodzieży szło za jej przykładem i zaczęło organizować strajki we własnych szkołach. Przykład Greta stanowi odpowiedź na wszelkie wątpliwości o sens oddolnych działań, które często wrzucamy do worka utopijnych, czy naiwnych idei. Sceptycyzm, którym wielokrotnie wykazujemy się w rozmowach o konieczności zmian klimatycznych, powinniśmy przede wszystkim zastąpić zaangażowaniem. Przyjamniej takim, którego uczy nas zwykła nastolatka ze Szwecji.

„Jeśli kilkoro dzieci może trafić na okładki gazet z całego świata tylko dlatego, że nie poszły do szkoły, to wyobraźcie sobie co moglibyśmy razem osiągnąć, gdybyśmy naprawdę się postarali. Ale żeby to uczynić, musimy wyrażać się jasno, nieważne jak bardzo będzie to niewygodne. Ciągłe mówicie o zielonym, zrównoważonym rozwoju tylko dlatego, że boicie się utraty popularności. Ciągłe mówicie, żebyśmy szli do przodu stosując te same metody, które doprowadziły do tego chaosu, nawet jeśli jedyną rozsądną rzeczą jest pociągnięcie za hamulec bezpieczeństwa. Nie jesteście nawet na tyle dojrzały, żeby powiedzieć prawdę. Nawet to pozostawiacie nam, dzieciom. (...)”

Mnie nie interesuje popularność. Interesuje mnie sprawiedliwość klimatyczna i żyjąca planeta. Los naszej cywilizacji jest poświęcony dla zysków niewielkiej grupy ludzi, by wciąż mogli zarabiać niewyobrażalne sumy pieniędzy. Nasza planeta jest poświęcana, żeby bogaci ludzie w krajach takich, jak mój, mogli żyć w luksusie. Luksus niewielu jest opłacany cierpieniami miliardów. W 2078 roku będę obchodziła swoje 75-te urodziny. Jeśli będę miała dzieci, być może spędzę ten dzień razem z nimi. Może zapytają mnie o was, może zapytają dlaczego nic nie zrobiliście, kiedy wciąż była szansa działać. Mówicie, że kochacie swoje dzieci ponad wszystko, a mimo to na ich oczach kradniecie im przyszłość. Dopóki nie skupicie się na tym, co trzeba zrobić, zamiast na tym, co jest popularne politycznie, nie ma nadziei na zmiany. Nie można sobie poradzić z kryzysem bez potraktowania go jako kryzysu. Musimy pozostawić paliwa kopalne pod ziemią i skupić się na równości. Skoro rozwiązania w ramach systemu są tak trudne do znalezienia, powinniśmy zmienić sam system."

Daria Sobik

Lekcja nr 1

JĘZYK POLSKI

Cykl zajęć z języka polskiego dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych/ ponadpodstawowych.

Zajęcia 1

Zajęcia powinny zostać przeprowadzone na lekcji języka polskiego lub na godzinie do dyspozycji wychowawcy **przed obejrzeniem** spektaklu.

**Temat: „Bo jak wiadomo jest strasznie ”
(A. Pałyga). Wobec współczesności
– próba diagnozy.**

Cele zajęć:

a) podstawa programowa obowiązująca w liceum trzyletnim

Uczeń:

- bierze udział w dyskusji, III 1.1
- dokonuje selekcji informacji, III 1.2
- wzbogaca słownictwo, operuje słownictwem związanym z problemami współczesnego świata, III 1.2, II 4.3
- dostrzega obecne w świecie konflikty wartości, III 2.1
- dokonali umiejętność krytycznego myślenia (kompetencje kluczowe)
- doskonali umiejętność pracy w zespole (kompetencje kluczowe).

b) podstawa programowa obowiązująca w liceum czteroletnim

Uczeń:

- formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej, III 1.1
- odróżnia dyskusję od kłótni, stosuje zasady dyskusji, III 1.7
- zgadza się z cudzymi poglądami, polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadnia

- własne zdanie, III 2.1
- stosuje zasady poprawności językowej, III 2.11
- wzbogaca słownictwo, III 2.11
- rozwija umiejętność samodzielnej pracy- Karta pracy, IV 2
- porządkuje informacje w problemowe całości- Karta pracy, IV 2
- doskonali umiejętność krytycznego myślenia (kompetencje kluczowe)
- współpracuje w zespole (kompetencje kluczowe).

Formy pracy:

- grupowa

Drogi uczenia się:

- uczenie się przez odkrywanie

Metody:

- metody poszukujące (metoda problemowa, dyskusja)
- metody aktywizujące (burza mózgów, piramida priorytetów)

Środki dydaktyczne:

- kartki samoprzylepne
- pisaki
- skserowane Karty pracy (załącznik 1)

Czas trwania zajęć: 45 min.

Tok zajęć

1. Nauczyciel przedstawia cele lekcji.

2. Nauczyciel zapisuje na tablicy problem do dyskusji:

Z jakimi negatywnymi zjawiskami cywilizacyjnymi (politycznymi, społecznymi, egzystencjalnymi) mierzy się współczesny człowiek?
Uczniowie zapisują na tablicy ważne ich zdaniem problemy.
Każdy pomysł jest akceptowany i zapisywany na tablicy przez pomysłodawcę.

3. Podział klasy na cztery grupy. Każda grupa otrzymuje 10 samoprzylepnych kartek. Uczniowie wybierają 10, ich zdaniem, najważniejszych problemów cywilizacyjnych. Na drodze dyskusji w grupach decydują o ważności owych problemów.
4. Wybrany uczeń z pomocą nauczyciela prowadzi dyskusję z wszystkimi uczniami, co do ważności problemów, buduje piramidę priorytetów zgodnie z opiniami całego zespołu klasowego.
5. Zapisanie listy problemów do zeszytu przedmiotowego z języka polskiego.

Zadanie domowe:

Obejrzyj spektakl w reż. Pawła Łysaka w Teatrze Polskim w Bydgoszczy i na kolejną lekcję uzupełnij Kartę pracy (załącznik 1).

Zajęcia 2

Zajęcia powinny odbyć się **po obejrzeniu** spektaklu. Uczniowie przynoszą przybory plastyczne, skrawki tkanin, czasopisma, nożyczki, uzupełnione Karty pracy, plastikowe lub szklane miski/ miseczki.

Temat: „To jest wojna o przetrwanie ludzkiego gatunku ” (A. Pałyga). Czy możliwe jest wspólne trwanie ziemi i człowieka?

Cele zajęć:

a) podstawa programowa obowiązująca w liceum trzyletnim

Uczeń:

- odczytuje sens dramatu Artura Pałygi, II 1. 2
- rozpoznaje sposoby kreacji przestrzeni i bohaterów spektaklu, II 2.4
- porównuje utwory literackie, II 2. 5
- wykorzystuje konteksty w celu odczytania sensu utworu, II 3.2
- odczytuje treści metaforyczne II 3.4

- dostrzega związek systemu wartości z językiem II 4.1
- podejmuje refleksję i dyskusję na temat wartości uniwersalnych II 4.2

b) podstawa programowa obowiązująca w liceum czteroletnim

Uczeń:

- rozpoznaje konwencje literackie, I 1.2
- interpretuje treści symboliczne, I 1.5
- rozpoznaje tematykę i problematykę dramatu w kontekstach społecznym i kulturowym, I 1. 9
- analizuje sposoby kreowania świata, I 1.10
- odczytuje metaforyczne znaczenia motywu wody, I 1.11
- przedstawia propozycje interpretacji dramatu, I 1. 14
- rozpoznaje obecne w dramacie treści uniwersalne, I 1. 16
- rozwija umiejętność samodzielnej pracy- fotografia (IV 2)
- doskonalą umiejętność krytycznego myślenia (kompetencje kluczowe)
- współpracuje w zespole (kompetencje kluczowe).

Formy pracy:

- jednostkowa
- grupowa.

Drogi uczenia się:

- uczenie się przez przyswajanie
- uczenie się przez odkrywanie
- uczenie się przez działanie.

Metody pracy:

- metody poszukujące (metoda problemowa, dyskusja)
- metody aktywizujące (burza mózgów)
- metoda podająca (elementy wykładu)
- metody rozwijające twórcze myślenie.

Środki dydaktyczne:

- skserowane Karty pracy (załącznik 1) uzupełnione przez uczniów

- fotografia Senastiao Salgado - projekt Genesis – zaprezentowana uczniom w formie multimedialnej (lub w albumie Salgado)
- duże arkusze papieru, pisaki.

Czas trwania zajęć: 90 min.

Tok zajęć

1. Nauczyciel przedstawia cele lekcji. Podaje temat lekcji.

CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Uczniowie pracują w 6 grupach; grupy 1, 2 i 3 zajmują się scenografią (grupy równoległe), grupy 4, 5 i 6 analizują kostiumy (grupy równoległe).

Grupy 1-3

Zadanie:

Na podstawie kart pracy narysujcie/ przygotujcie makietę/ przygotujcie kolaż prezentujący scenografię. Przygotujcie wypowiedź, w której opiszecie tę przestrzeń. Zlokalizujcie położenie geograficzne tej przestrzeni.

Grupy 4-6

Zadanie:

Wykonajcie kolaż z wykorzystaniem czasopism i skrawków tkanin prezentujący kostiumy wykorzystane w spektaklu. Określcie znaczenie tak zaprojektowanych kostiumów.

Prezentacja:

Scenografia/ przestrzeń

np.

- przestrzeń metaforyczna, ukazująca oddzielenie społeczeństw wysoko rozwiniętych od społeczeństw tradycyjnych, oddzielenie bogatych od biednych, posiadających od potrzebujących;
- metafora oddzielenia uprzywilejowanych, ukazania ich przestrzeni jako specjalnie chronionej
- przestrzeń symultaniczna ukazująca różne miejsca świata jednocześnie, ale też ukazująca świat w różnych okresach XXI wieku (w teraźniejszości

- i przyszłości);
- przestrzeń ukazująca życie ludzi w różnych enklawach, środowiskach, krajach, kontynentach;
- przestrzeń ukazująca problem społeczny od zawsze: problem aktywistów i obserwatorów, łatwe pozycje gapiów.

Kostiumy

- sytuują zdarzenia w czasie: jednocześnie jest to współczesna rzeczywistość (po wyborze Trumpa na prezydenta USA), ale też projekcja niedalekiej przyszłości;
- unifikacja obrazująca uniwersalność postaw;
- bohaterowie stają się figurami postaw i działań stereotypowych.

2. Wspólne zbudowanie wniosków będących odczytaniem funkcji scenografii i kostiumów:

np.

- ukazany jest rozpad świata, degradacja istniejącego porządku naturalnego;
- wizja dystopijna, a jednocześnie komentarz polityczny, społeczny i filozoficzny współczesnym nam wydarzeń i działań społeczeństw rozwiniętych;
- spektakl krytykuje działania klas wyższych, ukazuje nierówności społeczne i ich skutki dla środowiska naturalnego;
- spektakl ukazuje neokolonializm;
- spektakl odnosi się do stereotypów społecznych, do postaw powszechnie akceptowanych i obecnych w krajach wysoko rozwiniętych;
- spektakl staje się dzięki przestrzeni i kostiumom nie tylko spektaklem zaangażowanym, lecz również metaforycznym obrazem zapowiedzi końca znanego nam świata.

3. Nauczyciel prosi uczniów o przywołanie tytułów tekstów kultury, które wykorzystują motyw końca świata. Wskazanie sposobów prezentacji końca istniejącego świata:

np.

- katastrofizm, makabra
- symbolika biblijna
- świat niezmienny się, trwający w bezruchu
- świat technologii i rozwoju nauki
- świat wojny

- świat podbijany przez obcych, opanowany przez sztuczną inteligencję.

CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

1. Nauczyciel podaje uczniom pytanie kluczowe:

Czy woda mogłaby uleczyć współczesny świat?

2. Praca w 6 zespołach. Rozstawienie misek z wodą w taki sposób, aby każda grupa uczniów miała do nich łatwy dostęp, np. po dwie miski/ miseczki z wodą.

Zadanie: włóżcie dłonie do wody. Zamknijcie oczy. Co czujecie? Na czym polega fenomen wody?

Refleksje uczniów.

3. Nauczyciel prezentuje fotogram Sebastiao Salgado. Uczniowie w grupach odczytują, jaką funkcję pełni woda w zaprezentowanym tekście kultury. Nauczyciel omawia sylwetkę Salgado i istotę jego projektów fotograficznych.

Sebastiao Salgado

- brazylijski fotograf
- Genesis - długoletni projekt fotograficzny skupiający się na sprawach globalnych zakończony w 2011 roku
- prezentuje piękno „zaginionego” świata, któremu cudem udało się przetrwać i tych fragmentów dziewiczej przyrody, którym udało się uniknąć ingerencji człowieka
- Salgado pokazuje zagrożone fragmenty globu
- prezentowane zdjęcie zostało zrobione w Libii, styczniu- lutym 2009
- na zdjęciu zasolone, niewielkie jeziora są zagrożone wynikiem działalności rolniczej człowieka.

Prezentacje uczniów:

np.

- oaza otoczona pustynią
- palmy w centrum fotografii jezioro
- w lustrze wody odbijają się palmy i roślinność oazy
- roślinność bogata
- na pierwszym planie bujne trawy

- krajobraz dziewiczy, bez ludzi i zwierząt, ale dynamiczny, pełen życia roślin
- stylizacja na raj (tytuł projektu nawiązuje do sceny biblijnej stworzenia świata).

4. Nauczyciel rozdaje uczniom duże arkusze papieru. Każda grupa podpisuje swój arkusz. Praca nad zadaniem 3 minuty, następnie zamiana arkuszy; po 5 turach grupa analizuje pomysły swoje i innych grup, weryfikuje je, uzupełnia.

Wskaż scenę z wykorzystaniem wody. Odczytaj sens sceny (funkcję wody) Prezentacja i dyskusja. Zapis do zeszytu.

Np.

- woda jako oczyszczenie - kąpiąca się Bazylika
- dostęp do wody jako możliwość poprawy warunków ekonomicznych
- dostęp do wody jako przywilej
- dostęp do wody jako gwarancja sukcesów ekonomicznych klas uprzywilejowanych
- woda jako sposób trzeźwienia ludzi (spryskiwanie widzów)
- woda jako składnik przeżyć religijnych, duchowych (Szamanka).

CZĘŚĆ KOŃCOWA

5. Uczniowie udzielają odpowiedzi na pytanie kluczowe:
Czy woda mogłaby uleczyć współczesny świat?

ZADANIE DOMOWE

Wykonaj fotografię wody. Przynieś odbitkę.

Zajęcia 3

Przed lekcją wybrani uczniowie przygotowują wystawę fotografii wody.

Temat: „Chcę znaleźć ten klucz. Chcę to połączyć w całość. „ (A. Pałyga). Być w roli – ćwiczenia w pisaniu

Cele lekcji:

a) podstawa programowa obowiązująca w liceum trzyletnim

Uczeń:

- odczytuje sens dramatu Artura Pałygi, II 1. 2
- wykorzystuje konteksty w celu odczytania sensu utworu, II 3.2
- odczytuje treści metaforyczne II 3.4
- dostrzega związek systemu wartości z językiem II 4.1
- podejmuje refleksję i dyskusję na temat wartości uniwersalnych II 4.2
- dokonuje selekcji informacji, wzbogaca słownictwo, operuje słownictwem związanym z problemami współczesnego świata, III 1.2, II 4.3
- dostrzega obecne w świecie konflikty wartości, III 2.1
- tworzy dłuższy tekst pisany, III 1.1
- przygotowuje wypowiedź pisemną, III 1.2.
- dokonali umiejętność krytycznego myślenia (kompetencje kluczowe)
- doskonali umiejętność pracy w zespole (kompetencje kluczowe).

b) podstawa programowa obowiązująca w liceum czteroletnim

Uczeń:

- rozpoznaje tematykę i problematykę dramatu w kontekstach społecznym i kulturowym, I 1. 9
- przedstawia propozycje interpretacji dramatu, I 1. 14
- rozpoznaje obecne w dramacie treści uniwersalne, I 1. 16
- formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi pisemnej, III 1.1
- stosuje zasady poprawności językowej, III 2.11

- tworzy spójne wypowiedzi pisemne, III 2. 6 (zakres podstawowy), III 2 (zakres rozszerzony)
- tworzy plan kompozycyjny, III 2.8
- wzbogaca słownictwo, III 2.11
- rozwija umiejętność samodzielnej pracy- projekt społeczny, projekt graffiti (IV 2)
- doskonalą umiejętność krytycznego myślenia (kompetencje kluczowe)
- współpracuje w zespole (kompetencje kluczowe).

Drogi uczenia się:

- uczenie się przez działanie.

Metody pracy:

- metody poszukujące (pogadanka)
- metody aktywizujące (burza mózgów, dyskusja, strategia RAFT).

Środki dydaktyczne:

- Karty pracy (załącznik 4), cytaty (załącznik 2), lista pytań pomocniczych (załącznik 3), zasady tworzenia projektu społecznego (załącznik 5)

Czas trwania zajęć: 90 min.

Tok zajęć

1. Uczniowie zwiedzają wystawę fotograficzną przygotowaną w sali lekcyjnej. Komentarze „na gorąco”. Wskazanie najciekawszych realizacji.
2. Omówienie przebiegu pracy (strategia RAFT) i jej celu.
3. Nauczyciel zapisuje na tablicy role, w które mogą wcielić się uczniowie i je wraz z nimi omawia. Rozdaje listę cytatów z tekstu dramatu A. Pałygi Trump i pole kukurydzy (załącznik 2). Zapisuje nazwy form wypowiedzi. Zapisuje temat.

role: Melania Trump, Donald Trump, pingwin, działaczka Greenpeace, mieszkanka Burkina Faso, woda, kukurydza, pole kukurydzy, małą rybka żyjącą w rafie koralowej

formy wypowiedzi: przemówienie na wiecu politycznym, reportaż, felieton, esej naukowy, szkic krytyczny, referat, mowa pogrzebowa, scenariusz filmowy

temat: Plantacje i kolonie były laboratorium masakr. (za H. Arendt)

4. Podział klasy na trzyosobowe grupy. Uczniowie w formie burzy mózgów odpowiadają na pytania pomocnicze rozdane przez nauczyciela (załącznik 3) oraz Kartę pracy (załącznik 4). Każdy uczeń uzupełnia własną Kartę pracy, korzystając z pomysłów członków grupy.
5. Praca indywidualna: uczniowie piszą wypracowanie z wykorzystaniem cytatu/ cytatów ze sztuki A. Pałygi (załącznik 2). Każdy uczeń korzysta z uzupełnionej Karty pracy (załącznik 4) oraz indywidualnie wybiera formę wypowiedzi, która realizuje. Nauczyciel decyduje o długości wypowiedzi.

Zadanie domowe:

Uczniowie w grupach opracowują projekt społeczny (strategia pracy- załącznik 5).

lub

Uczniowie w grupach przygotowują projekt graffiti zaangażowanego w problemy społeczne (stylizacja na graffiti Banksy`ego).

Opracowała: Anna Nakielska- Kowalska

ZAŁĄCZNIK NR 1

KARTA PRACY

1. Narysuj schemat scenografii spektaklu. Nazwij elementy scenografii.
Zastanów się nad funkcją tak zorganizowanej przestrzeni.

2. Jakie kostiumy wykorzystano w spektaklu. Pogrupuj je i opisz.
Co komunikują kostiumy aktorów?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. W tabeli opowiedz o relacjach między aktorami i widzami (działania aktorów, reakcje widzów). Jaki jest cel owych interakcji?

działania aktorów	reakcje widzów

4. W jaki sposób reżyser wykorzystał w spektaklu wodę?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ZAŁĄCZNIK NR 2

Cytaty z dramatu Artura Pałygi Trump i pole kukurydzy

„Klimat się zradykalizował, rośliny i wszystko.”

„Człowiek jest szczęśliwy wtedy, kiedy zna swoje miejsce. Stąd tyle depresji teraz, proste.”

„Klimat, klimat. Jak uwierzę w ocieplenie klimatu, to będę sprzedawał panele słoneczne.”

„Sama z siebie [kukurydza] nie urosła. Myśmy ją urosli.”

„[do kukurydzy] Prowadź nas do ogrodzenia, wolności! Wolności od chwastów.”

„Tysiące kobiet. Strzelali do nich. [...] Ci starzy faceci w dziwnych strojach nauczający i pouczający mają broń i armię dowodzoną przez starych facetów. Wiesz jest hierarchia w Teheranie.”

„Marzy o Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej.”

„I ona mi opowiada o graffiti, które robi na murach. O Teheranie pełnym śladów po rewolucji.”

„Rozwalić, zniszczyć, podkładać bomby. To samo mówią, co oni. To samo!”

„Gdzie się podziały pingwiny?”

„Musimy mieć broń. Dużo broni. Musimy mieć sto miliardów dronów i cyberżołnierzy. Musimy odzyskać świat.”

„Więc trzeba znów podzielić świat. Odnowić podział.”

„Wycieka ze mnie woda. Kap kap kap kap kap nagle wszędzie.”

„Kiedy nie ma wody umierasz z zimna.”

„Niech piją coca colę.”

„Kupić pani Burkina Faso?”

„Pieniądz leży na ulicy, proszę pani. Ja wyłapuję rzeczy, które dla innych nie miałyby wartości, i robie z nich użytek.”

„Tak, jak nie wiadomo dlaczego oni wszyscy, ludzie i krokodyle, nie uciekają stamtąd raz na zawsze.”

„Afryka to nie schronisko dla bezdomnych zwierząt.”

„Chcę wiedzieć, dlaczego wy rośliny pomagacie w ociepleniu klimatu, w które oficjalnie nie wierzę. Chcecie więcej nawozu do jedzenia?”

„Trzeba oddzielać racjonalne.”

„Mężczyźni zabijają, kobiety gotują. Mężczyźni rąbią drewno, kobiety gotują.”

„Próbuję na nowo się uporządkować. Bo to jest właściwość człowieka, tak.”

ZAŁĄCZNIK NR 3

RAFT (Rola pisarza, Adresat, Forma tekstu, Temat).

Pytania pomocnicze

1. Jaki pogląd miałyby bohater mojej roli na zadany temat?
2. Dlaczego zajmuję się tym tematem?
3. Jakie informacje w tekście powinienam/ powinienem dokładnie przeanalizować i wykorzystać?
4. Na czym muszę się skoncentrować? Co jest ważne?
5. Czy powinienam/ powinienem myśleć pozytywnie czy negatywnie?
6. Jaki punkt widzenia w tej roli najbardziej mi odpowiada?
7. Jak mogę wykorzystać swoją osobowość/ swoje przekonania?
8. Jakie cytaty z tekstu mi pomogą?
9. Jakie inne teksty kultury mogę wykorzystać?
10. Jaka forma wypowiedzi będzie najlepsza dla roli, którą realizuję?

ZAŁĄCZNIK NR 4

KARTA PRACY

Osobowość (rola). Kim jestem? Jakie są cechy mojego charakteru?	Postawa (rola). Jakie są moje cele, wartości, motywacje, idee	Informacje (na temat roli, którą wykonuję)	Cytaty (maksymy)

ZAŁĄCZNIK NR 5

PROJEKT SPOŁECZNY- ETAPY DZIAŁAŃ

Tło:

ustalenie, co jest problemem.

Zamierzone osiągnięcia projektu:

ustalenie, co będzie stanowić o rozwiązaniu problemu.

Zamierzenia:

ustalenie szczegółowych celów.

Środki:

rozpoznanie potencjalnych, dostępnych, wewnętrznych, zewnętrznych środków pomocnych w realizacji projektu.

Ograniczenia:

wskazanie przeszkód.

Możliwe strategie:

Ustalenie konkretnych działań, dających możliwość osiągnięcia zamierzeń.

Wybór jednej strategii (jakie są dostępne/ najlepsze rozwiązanie problemu).

Literatura:

E. Brudnik, A. Muszyńska, B. Owczarska, „Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących”, Kielce 2000.

D. Buehl „Strategie aktywnego uczenia się”, Kraków 2004.

„Innowacje i metody. W kręgu teorii i praktyki”, tom 1, red. M. Kwiatkowska- Ratajczak, Poznań 2011.

A. Pałyga, „Trump i pole kukurydzy”, Teatr Polski w Bydgoszczy.

„Podstawa programowa do języka polskiego”, Warszawa 2018.

„Podstawa programowa do języka polskiego z komentarzem”, Warszawa 2009.

S. Salgado, „Genesis”, Kolonia 2013.

Lekcja nr 2

HISTORIA

Temat: „Imperium kontratakuje – ignorancja, arogancja, destrukcja.”

Proponowana lekcja przewidziana jest dla klas liceum, które realizują program historii rozszerzonej, oparta jest bowiem na założeniu posiadania przez uczniów odpowiedniej dla poziomu rozważań wiedzy i umiejętności. Poradzą sobie z nią również klasy humanistyczne.

Cele zajęć:

Uczeń:

- zna genezę państw i ich przemianę w imperia
- wymienia największe imperia w dziejach świata
- dostrzega ich cechy wspólne
- wie, co doprowadziło je do upadku
- zna imperia istniejące współcześnie
- wskazuje błędy, które powtarzają
- wyjaśnia (ale nie ocenia) pobudki zwolenników dominacji nad światem
- wskazuje przykłady przekraczania granic zdrowego rozsądku przez światowych hegemonów

Formy pracy:

- grupowa
- indywidualna

Środki dydaktyczne:

- teksty źródłowe
- materiały filmowe

Metody:

- poszukujące
- podające
- aktywizujące

Założenia:

Lekcja ma stanowić punkt wyjścia do rozważań o historii imperiów w dziejach świata oraz ich twórczej ale - z drugiej strony - destrukcyjnej roli. Szczególnie istotne jest pytanie o nieuchronność upadku każdego z nich. Lekcję można przeprowadzić zarówno przed, jak i po obejrzeniu spektaklu „Trump i pole kukurydzy”.

Czas trwania: 90 min.

Tok zajęć

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Gwiazda śmierci - marzenie przywódcy

Zadanie 1

Nauczyciel proponuje rozmowę o fenomenie sagi „Gwiezdnych wojen” G. Lucasa. Oczywiście rozmowa dotyczyć powinna części IV-VI z tak zwanej pierwotnej trylogii. Nawet jeśli nie zna treści filmów, wystarczy opis z wikipedii – istotny jest tu zrozumienie zarysu fabularnego. Zakładam, że wśród uczniów większość powinna znać rzeczony temat. Po wstępnych ustaleniach nauczyciel kieruje rozmowę na kilka następujących wątków:

Dlaczego imperialne „zabawki” (okręty, mechy, Gwiazda Śmierci) są zawsze groteskowo duże?

Przykładowe odpowiedzi:

- świadczą o kompleksach, chęci zrekompensowania swoich słabości;
- chęć prześcignięcia wszystkich we wszystkim;
- demonstracja władzy i siły;
- polowanie na muchy przy pomocy armaty;
- podejście: „kto bogatemu zabroni?”

Imperium na straży porządku w galaktyce - co poszło nie tak?

Przykładowe odpowiedzi:

- w walce o pokój przegrywa zawsze pokój
- wojna i przemoc nie rozwiązują niczego

Czy „źli” mają świadomość czynienia zła?

Przykładowe odpowiedzi:

- antybohater często stawia swoje występki w świetle: „ja tylko wykonywałem rozkazy” albo „niesiemy kulturę dzikusom - higienę, edukację i prawdziwą wiarę”, albo „przyszłe pokolenia to docenią”.

PODSUMOWANIE

Po burzy mózgów czas podsumowania. Nauczyciel może porównać sagę Star Wars do soczewki, w której skupia się uproszczona wersja historii świata, zaś kino nowej przygody do współczesnej wersji baśni, wyznaczającej granice wartości moralnych oraz budującej uproszczony, ale uniwersalny etos. Jeśli nauczyciel zna sagę Lucasa lepiej, może pobawić się z uczniami w wyszukiwanie historycznych cytatów w filmie - jest tego naprawdę dużo (hełm Vadera wzorowany na niemieckim stahlhelm, czy pistolet Hana Solo - obudowany plastikiem mauser c96 - bohater rewolucji bolszewickiej w Rosji, można nawiązać też bezpośrednio do wydarzeń na ekranie porównując je do rzeczywistości historycznej - Imperator i Lord Vader jako Hitler i Himmler). Warto też wspomnieć o pokłosiu Gwiezdnych wojen - deklaracji Ronalda Reagana o programie zbrojeń kosmicznych, które świadomie ochrzcił tytułem popularnej produkcji science fiction.

CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

Zadanie 2

Dużo może więcej?

Nauczyciel przypomina genezę państwa na przykładzie teorii Arystotelesa, św. Augustyna, Jeana Jaquesa Rousseau, Fryderyka Engelsa, Ludwika Gumplowicza

W skrócie:

Arystoteles: ewolucja społeczna - od rodziny, przez gminę, miasto, polis, aż do państwa;

Św. Augustyn: władza pochodzi od Boga, człowiek powinien budować państwo na wzór Królestwa Niebieskiego;

Jean Jaques Rousseau: jednostki są zbyt słabe, żeby sobie poradzić, umawiają się więc na organizację i hierarchię (umowa społeczna);

Fryderyk Engels: rozwój ludzkości to upadek pierwotnych więzi, narodziny podziałów i rządy silniejszego (bogatszego);

Ludwik Gumplowicz: silniejsi sięgają po władzę, państwa tworzą się na drodze podboju mniejszych przez większych;

Uczniowie powinni znać (przynajmniej w zarysie) owe koncepcje z lekcji wos. Należy zainicjować dyskusję, który z systemów wydaje im się najbardziej znany z historii świata oraz rozpocząć rozważania o istnieniu potrzeby budowania państwa silnego, o wyraźnym potencjale militarnym i cywilizacyjnej przewadze w regionie.

Zadanie 3

Narodziny imperium

Nauczyciel podejmuje dyskusję o istnieniu naturalnej skłonności ludzkiej do ulegania mirażowi własnej więzi z państwem czy narodem, która buduje lojalność bez refleksji. Jako przykłady można podać radość z sukcesów rodaków - sportowców, dumę z osiągnięć, z którymi niewiele nas tak naprawdę łączy, czy wychwalanie niepowtarzalności krajobrazu - wierzb płacząca we mgle, brzoza nad mogiłą). Co się dzieje, gdy wynosi się wartości patriotyczne ponad naturalne więzi rodzinne, czy zasady humanizmu. Do czego prowadzi przekonanie o wyjątkowości „wspólnoty”, czy powzięcie „misji” uszczęśliwienia innych - tych, którzy w opinii rządzących błędzą? Zwrócenie uwagi na fakt, iż imperia powstają dzięki obywatelom - wyznawcom.

Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każdej z nich wyznacza zadanie opracowania krótkiego wystąpienia o konkretnym imperium. Uczniowie otrzymują dodatkowe materiały (załączniki 1 - 3). Jeśli lekcja jest w sali informatycznej - można korzystać z komputerów, jeśli nie - można wykorzystać smartfony uczniów.

Grupa 1

Starożytna Persja

- geneza
- podboje
- problemy
- wrogowie
- upadek
- oręż „Nieśmiertelni”

Grupa 2

Starożytny Rzym

- geneza
- podboje
- problemy
- wrogowie
- upadek
- oręż: legiony, balisty, „Pax Romana”

Grupa 3

III Rzesza

- geneza
- podboje
- problemy
- wrogowie
- upadek
- oręż: rakiety v-1, v-2, czołg „Maus”

Po wsze czasy

Grupy prezentują swoje prace według powyższego porządku. Po ostatniej prezentacji próbują znaleźć cechy wspólne swojego wystąpienia i pozostałych. Wypracowują wnioski, które zapisują na tablicy.

W oparciu o uzyskany materiał uczniowie oceniają, czy dzisiejsze imperia mają cechy wspólne z omawianymi. Zastanawiają się gdzie powinny się były zatrzymać, aby być może przetrwać dłużej, a być może zostać dobrze zapamiętanymi. Rozważają nad niechęcią cywilizowanych imperiów do sił natury i starają się ją wyjaśnić.

PODSUMOWANIE

Nauczyciel odtwarza (jeśli ma możliwość, jeśli nie - podaje uczniom linki i ta część przechodzi do zadania domowego) dwa filmy:

źródło YT: <https://bit.ly/2HUKQze>

To fragment „Czasu apokalipsy” F.F. Coppoli z atakiem helikopterów na wietnamską wieś przy dźwiękach „Marszu Walkirii” Richarda Wagnera. Można wspomnieć o antywojennej wymowie filmu, uwikłaniu rodziny Wagnerów w nazizm i korzeniach filmu, który jest adaptacją „Jądra ciemności” Josepha Conrada. Można jako ciekawostkę pokazać też zdjęcie Chrisa Niedenthala ze stanu wojennego, gdzie na fasadzie kina Moskwa opodal koksownika i transportera SKOT wyświetlany był właśnie ten tytuł.

Źródło YT: <https://bit.ly/1LdiAiH>

To z kolei obraz późniejszy. Fragment filmu „Jarhead” S. Mendesa opowiadający o amerykańskiej inwazji na Irak. W tym fragmencie żołnierze piechoty morskiej oglądają w polowym kinie film, który ma ich rozgrzać przed walką. Jest to ten sam fragment „Czasu apokalipsy”. Tym razem antywojenna wymowa filmu schodzi na plan dalszy, z „Czasu apokalipsy” zostaje teledysk.

Nauczyciel zwraca uwagę na cykliczność zjawisk i zachowań ludzkich. Zwraca też uwagę na trudność w wyciąganiu wniosków oraz składaniu autokrytyki przez rządzących przekonanych o swojej wyjątkowości i nieomyślności.

Czy sentencja Historia magistra vitae nie jest aby przereklamowana?

ZADANIE DOMOWE

Zadanie skierowane do chętnych.

Na podstawie załączników 4 i 5 opisz politykę amerykańską w Wietnamie. Czy te fragmenty stanowią syntezę imperialnej polityki mocarstw? Może są to aspekty bez znaczenia? Rozważ.

Opracował: Zbigniew Kruszyński

ZAŁĄCZNIK NR 1

Herodot „Dzieje”

Tymczasem Egipcjanie i Fenicjanie rzucili przez Hellespont mosty z Azji do Europy. Z Chersonesu nad Hellespontem, między miastem Sestos i Madytos, wybiega ku morzu skaliste wybrzeże naprzeciw Abydos, gdzie później, w niedługi czas po tych zdarzeniach, Ateńczycy pod naczelnym dowództwem Ksantippa, syna Arifrona, schwytali i żywcem rozpięli na pręgierzu Persa Artayktesa, namiestnika Sestos, tego samego, który do świątyni Protesilaosa w Elajus wprowadzał kobiety i dopuszczał się niegodziwych czynów. Na to więc wybrzeże zdążając z Abydos ci, którym to poruczono, budowali mosty, jeden Fenicjanie za pomocą lin z białego lnu, drugi Egipcjanie z lin papirusowych. A jest siedem stadiów z Abydos do przeciwnego wybrzeża. Kiedy już rzucono most przez cieśninę morską, nadeszła wielka burza, która wszystko rozbiła i rozerwała.

Kserkses był głęboko dotknięty tą wiadomością i rozkazał wymierzyć Hellespontowi trzysta batów oraz spuścić do morza parę kajdan; co więcej, słyszałem, że równocześnie wysłał katów, aby Hellespont napiętnowali. W każdym razie przykazał chłostzczącym wypowiedzieć te barbarzyńskie i zuchwałe słowa: „Gorzka wodo, nasz pan wymierza ci tę karę, boś go skrzywdziła, nie doznawszy od niego żadnej krzywdy. I król Kserkses przejdzie cię, czy chcesz, czy nie chcesz. Tobie zaś słusznie żaden człowiek nie składa ofiar, boś jest zamuloną i słoną rzeką”. W ten sposób polecił ukarać morze, a tym, którzy mieli nadzór nad budową mostów na Hellesponcie, uciąć głowy.

ZAŁĄCZNIK NR 2

Norman Davies „Europa”

W 202 r. p.n.e. w bitwie pod Zamą Hannibal stanął twarzą w twarz z godnym siebie przeciwnikiem. Po klęsce znalazł schronienie wśród wrogów Rzymu w Grecji, gdzie wstyd i udręka ostatecznie zmusiły go do popełnienia samobójstwa. Pozbawiona floty i zmuszona do płacenia ogromnej daniny Kartagina przetrwała jeszcze przez sześćdziesiąt lat. Ale podczas trzeciej wojny punickiej (149-146 r. p.n.e.) Katon Starszy zaczął nawoływać do ostatecznego zniszczenia miasta. Carthago delenda est. Czyn dopełnił się w 146 r. p. n. e. Miasto zrównano z ziemią, mieszkańców sprzedano w niewolę, teren zaorano, a bruzdy w ziemi zalano słoną wodą. Jak pisał Tacyt przy innej okazji. Rzymianie “stworzyli pustynię

i nazwali tę pustynię pokojem”. Scypion Młodszy, przyglądający się tej scenie w towarzystwie historyka Polibiusza, w poruszeniu zacytował słowa Hektora z Iliady. “Nadejdzie dzień, w którym zaginie święty nasz Ilion na wieki”. Zapytany, co miał na myśli, odpowiedział: “To wspaniała chwila, Polibiuszu, ale mimo to nie mogę się oprzeć przeczuciu, że pewnego dnia taki sam los spotka mój własny kraj”.

ZAŁĄCZNIK NR 3

Norman Davies „Powstanie 44”

Jak się spodziewano, upadek Warszawy wywołał wielką radość Fuehrera, ale także żądzę bezwzględnej zemsty. Niszczenie leżących na zachodnim brzegu Wisły dzielnic Warszawy postępowało metodycznie i trwało przez ponad trzy miesiące. Mimo krytycznej sytuacji wojskowej - do obrony Rzeszy potrzebny był każdy żołnierz w każdym wieku - liczące tysiące ludzi oddziały niemieckie zajmowały się w ruinach Warszawy wypełnianiem rozkazów Fuehrera, który życzył sobie, aby miasto całkowicie zetrzeć z powierzchni ziemi. Niektóre jednostki dowożono codziennie z kwater poza miastem, inne biwakowały w księżycowej scenerii, kuląc się wokół piecyków koksowych podczas coraz chłodniejszych nocy. Brandkommandos - „oddziały ogniowe” - atakowały puste, zdewastowane i w większości pozbawione dachów domy miotaczami ognia. Oddziały oddelegowane do niszczenia budynków używały dynamitu i ciężkiego sprzętu do burzenia większych budowli i pomników. Grupy przymuszonych do tego chłopów zbierały złom i inne dające się ponownie użyć materiały budowlane, po czym wywoziły je wozami z miasta. Akcja przebiegała nieprzerwanie, dzień za dniem, ulica za ulicą, dzielnica za dzielnicą. Sowietci przyglądali się beznamietnie, nie podejmując żadnych prób interwencji. Gdyby dzieło zniszczenia było wykonywane z wystarczającą dozą energii, istniało duże prawdopodobieństwo, że uda się je zakończyć przed następną sowiecką ofensywą.

ZAŁĄCZNIK NR 4

Jonathan Schell „Prawdziwa wojna”

Tego dnia późnym rankiem udałem się na północny skraj Żelaznego Trójkąta, żeby sprawdzić, co dzieje się w tych innych wioskach. Kiedy w południe dotarłem w pobliże północno-wschodniego rogu Trójkąta, dwaj oficerowie Biura Wojny Psychologicznej oraz fotograf z armii, którzy

jechali z inspekcją na zachód przez czubek Trójkąta, zaproponowali, że podwożą mnie dżipem. Podążając śladem ciężkiego sprzętu wojskowego, wkrótce znaleźliśmy się w samym centrum robót terenowych na dużą skalę, obejmujących likwidację dużej plantacji kuczuku, czterech wiosek oraz sporych połaci samej dżungli. Po obu stronach drogi buldożery wykarczowały już pięćdziesiąt metrów dżungli, tworząc dziesięć kilometrów nierównego, pagórkowatego pola zawierającego powalone drzewa, połamane gałęzie i przewrócone pniaki z korzeniami sterczącymi na wszystkie strony. Miejscami na odcinku drogi roło się od buldożerów, które migały w lesie na żółto i srebrno i podskakiwały na pofałdowanym morzu wykoślawionych drzew. Żołnierze z maczetami chodzili wzdłuż rzędów wysokich, smukłych kuczukowców i ścinali je na wysokości pasa, podczas gdy saperzy umieszczali ładunki wybuchowe wokół ceglanych budynków kierowników plantacji. W wioskach Rach Kien, Bung Cong i Rach Bap całą sekwencję ataku, ewakuacji i wyburzenia skompresowano do jednego dnia. Naprzeciw plantacji kuczuku wieśniacy kucali wzdłuż drogi ze swymi pakunkami z dobytkiem, podczas gdy amerykańscy żołnierze piechoty na zmianę znikali w palmowych zagajnikach za ich plecami i wyłaniali się stamtąd, jedni oblewali benzyną kryte strzechą dachy domów, inni szli od budynku do budynku, kolejno je podpalając. Kiedy tam dojechaliśmy, major w moim dżipie zawołał: „O Boże, niedobrze! Zupełnie jak marines!”. Potem do fotografa z armii, który wysiadł, żeby zrobić zdjęcia, rzucił: „Tylko uważaj, żeby na żadnym nie było naszych ludzi!”. W wiosce Rach Bap wiele budynków spaliło się już doszczętnie, a buldożery rozganiały wszystko, co jeszcze stało. Żeby odnaleźć domy, przebijały się przez zagajniki palm, łamiąc pień za pniem, a potem, gdy trafiały na budynek, rozbijały go. Z płonącej wioski wzbijały się w niebo słupy gęstego, czarnego dymu. Wieśniaków zebrano obok murowanego budynku w samym środku tych wydarzeń. Powietrze wokół wypełniał trzask palm i wysoki ryk buldożerów wbijających się w ściany kilku murowanych domów nieopodal drogi. Ludzie, którzy stali lub kucali w milczeniu, ze ściągniętymi, martwymi twarzami, zdawali się nie widzieć i nie słyszeć tego, co działo się dokoła nich.

W Rach Bap zapytałem kapitana odpowiedzialnego za jedną z faz ewakuacji, dlaczego konieczne jest niszczenie wiosek i dżungli. „Pozbawimy Wietkong kwater i pożywienia w tym regionie! – zawołał, przekrzykując hałas buldożerów i wybuchów w lesie. – Chcemy im uniemożliwić swobodne poruszanie się po okolicy. Dzięki wyrąbaniu tych dróg w dżungli będzie ich dużo łatwiej wypatrzeć niż do tej pory. Odtąd wszystko, co się rusza, zostanie tutaj automatycznie uznane za Wietkong i zbombardowane albo ostrzelane. Cały Trójkąt stanie się »strefą swobodnego ataku«.

Wszystkie te wioski są uznawane za wrogie”. Spytałem, co się stanie z mężczyznami z Rach Bap. „Uważamy wszystkich mężczyzn w tym dystrykcie za członków Wietkongu, a resztę ludzi za wrogich cywilów” – odpowiedział.

Termin „wrodzy cywile” był nowy, stworzony w trakcie operacji Cedar Falls na określenie mieszkańców wiosek przeznaczonych do zniszczenia. Pytanie, jak nazywać tych wieśniaków, stanowiło jeden z wielu problemów semantycznych, które starała się rozstrzygnąć armia. Na miejscu ewakuacji zazwyczaj posługiwano się terminem „wrodzy cywile”, wskazującym na to, że wszyscy mieszkańcy co najmniej popierają wroga, toteż zasługują na „relokację”. Później jednak, w Phu Loi, dowodzący operacją wrócili do bardziej znajomego określenia „uchodźcy”, które sugerowało, że wieśniacy sami nie są wrogami, ale „ludnością”, która ucieka przed wrogiem.

(...)

Zespoły wyburzeniowe przybyły do Ben Suc w jasny, ciepły dzień, po tym jak do Phu Cuong odpłynęła rzeką ostatnia łódź ze zwierzętami. Amerykańscy żołnierze przemieszczali się wąskimi uliczkami i wchodzili na ciche, słoneczne podwórka pustej wioski, oblewali benzyną kryte trawą dachy domów i podpalali je pochodniami. Słupy czarnego dymu na chwilę buchały w błękitne niebo, kiedy suche dachy i ściany paliły się, odsłaniając ukryte wewnątrz żywe obrazy z osmalonych stołów i krzeseł, potłuczonych kubków i misek, stojących tu i ówdzie łóżek oraz wszechobecnych schronów przeciwlotniczych. Zanim w rachitycznych, czarnych szkieletach domów zgasły płomienie, przez palmowe zagajniki nadjechały buldożery, po drodze wyrывая drzewa z korzeniami, a potem opuściły łyżki, żeby zdrapać fundamenty z ubitego błota. Kiedy natrafiały na twarde ściany schronów, przez chwilę jęczały wyższym tonem, ale niepowstrzymane parły dalej. W Ben Suc było bardzo niewiele domostw, które na moment zatrzymałyby buldożery. Maszyny wycinały własne ścieżki przez płoty ogródków, małe cmentarze i pofałdowane pola, nie zważając na drogi i drożki. Kiedy zespoły wyburzeniowe się wycofały, wioska była zrównana z ziemią, ale na tym plan likwidacji jeszcze się nie zakończył. Zgodnie z pierwotnym założeniem myśliwce Sił Powietrznych zrzuciły bomby na opustoszałe ruiny, ponownie wypalając osmalone fundamenty domów i po raz drugi ścierając w proch stosy gruzów, z nadzieją, że dzięki temu zapadną się tunele położone zbyt głęboko i zbyt dobrze ukryte, by zniszczyły je buldożery – jakbyśmy podjąwszy decyzję o zniszczeniu, teraz za wszelką cenę chcieli unicestwić każdy najdrobniejszy ślad wskazujący na to, że wioska Ben Suc kiedykolwiek istniała.

ZAŁĄCZNIK NR 5

Mark Bowden „Hue 1968. Wietnam we krwi”

(...) Rostow powiedział Robertsonowi, że wojna się skończyła. Stany Zjednoczone wygrały. Jasne, będzie jeszcze kilka nieznaczących potyczek, lecz coś, co zwało się ryż IR8, załatwiło już całą sprawę. Ludzie po prostu o tym nie wiedzieli. Rostow był jednym z niezwykle inteligentnych młodych naukowców, których do Białego Domu ściągnął Jack Kennedy po zwycięstwie wyborczym w 1960 roku. (...) Miał doskonałe CV: Yale, stypendium Rhodesa, posada profesora historii Ameryki na Oksfordzie. Jego karierę akademicką na krótko przerwała służba w OSS, poprzednicze CIA w czasie drugiej wojny światowej. Innymi słowy był nie tylko jajogłowym. Niestety dawał się łatwo przekonać do dziwnych pomysłów. Bardzo wierzył w walkę z komunizmem przez rozwój gospodarczy. Tłumaczył więc Robertsonowi, że już niedługo produkcja ryżu na własny użytek w Wietnamie po prostu eksploduje. Fundacje Forda i Rockefellera razem opłaciły badania nad projektem prowadzonym na Filipinach. Był to genetycznie zmodyfikowany ryż, który przy odpowiednim chemicznym nawożeniu dawał ogromne plony. Miał zawojować świat, lecz najpierw zmienić nie do poznania ekonomię Południowego Wietnamu. Rolnicy mieli stać się bogaci. Mogli teraz zbierać plony nie raz, ale dwa razy w roku. Rewolucja komunistyczna to przeszłość, teraz czas na „zieloną rewolucję”, jak mówił Rostow.(...)

Roberts na dożynkach ryżu IR8 spotkał miejscowych rolników, którzy siedzieli i żuli żdźbła trawy, czekając na początek festiwalu. Poprosił swojego tłumacza, by ten zapytał:

- Jakie są wasze doświadczenia z ryżem IR8, co o nim sądzicie?

Kilku rolników zaczęło odpowiadać, jeden przez drugiego, nerwowo i przekrzykując się nawzajem. Trochę to trwało.

- Co powiedzieli? - zapytał Roberts tłumacza.

- Mówią, że mają wątpliwości co do ryżu IR8.

- Nie - zaprotestował Roberts - przetłumacz dokładnie, co powiedzieli, nie wyglądali na spokojnych.

Tłumacz wydawał się zażenowany.

- Powiedzieli „pierdolić ryż IR8!”, powiedzieli także, że ich ojcowie uprawiali ryż, ich dziadkowie, tak samo zresztą jak ojcowie ich dziadków. Każdy wietnamski rolnik od zarania dziejów uprawiał ryż, tak jak oni uprawiają ryż i żaden ekspert nie będzie im tłumaczył, jak mają uprawiać ryż. Co więcej ich metody są doskonałe. Poza tym - kontynuował - mówią, że ryż IR8 dziwnie smakuje.

- Co w takim razie robią na dożynkach poświęconych IR8?
Rolnicy wytłumaczyli, że z rana żołnierze z karabinami przegonili ich z pól. Wsadzono ich do autobusów i zawieziono na dożynki. Dla nich nowy ryż był jak „wolność” oferowana przez reżim w Sajgonie: narzucona i z dziwnym posmakiem.

BIBLIOGRAFIA

- Herodot, „Dzieje”, Warszawa 2011
N.Davies, „Europa”, Warszawa 1996
N.Davies, „Powstanie 44”, Kraków 2004
J.Schell, „Prawdziwa wojna”, Wołowiec 2017
M.Bowden, „Hue 1968, Wietnam we krwi”, Poznań 2019

Lekcja nr 3

JĘZYK POLSKI

Temat: : Czym jest teatr polityczny w wydaniu Pawła Łysaka ?

Scenariusz zajęć języka polskiego dla uczniów szkoły ponadgimnazjalnej.

Cele zajęć:

Uczeń:

- dokonuje subiektywnej oceny obejrzanego spektaklu
- wymienia się doświadczeniami kulturowymi
- doskonali umiejętność pracy w zespole
- selekcjonuje informacje
- argumentuje, uzasadnia swój punkt widzenia
- rozumie specyfikę teatru politycznego

Metody :

- praca w grupie,
- burza mózgów,
- metaplan,
- „za i przeciw”

Bibliografia i środki dydaktyczne:

- Artur Pałyga, „Trump i pole kukurydzy”,
- Wiktoria Raczyńska, „Przetrwalnik nie daje odpowiedzi”,
bydgoszczinaczej.pl,
- Joanna Ostrowska, „Czy można zbawić świat na dużej scenie”,
<http://teatralny.pl/recenzje>,
- Załączniki będące fragmentami sztuki, encyklopedyczną informacją lub

- cytatami z recenzji;
- Rzutnik multimedialny (slajd).

Tok zajęć

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Nauczyciel zapoznaje uczniów z celami zajęć wynikającymi z podstawy programowej dotyczącymi odbioru tekstów kultury.. Odwołuje się do pierwszych, bezpośrednich, jeszcze z foyer teatru, uczniowskich wrażeń po wspólnie obejrzanym spektaklu „Trump i pole kukurudzy” w reż. Pawła Łysaka w Teatrze Polskim w Bydgoszczy.

CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

1. Nauczyciel odczytuje zdanie z wybranej recenzji przedstawienia:

„Trump i pole kukurudzy to przedstawienie bardzo „gęste”, pojawia się w nim cała masa wątków dotyczących zagrożeń współczesnego świata.”

Uczniowie w grupie tworzą zestaw wątków pozwalających dokończyć powyższe zdanie i przedstawiają je reszcie klasy. Nauczyciel kieruje prezentacją wszystkich grup, która pozwoli na stworzenie katalogu wątków przedstawienia.

2. Z katalogu wątków poruszonych w spektaklu każdy zespół losuje jeden z poniższych:

(Uwaga organizacyjna: Spodziewane wątki tematyczne mogą być treścią przygotowanego wcześniej przez nauczyciela slajdu):

- A) katastrofa ekologiczna i zmiany klimatu
- B) demokracja
- C) patriarchalny układ sił
- D) problemy Afryki
- E) kapitalizm
- F) wojny i bierność społeczeństw w obliczu nadciągającego końca

3. Rozmowę o wątkach spektaklu musi poprzedzić ustalenie istoty teatru politycznego.

W związku z tym nauczyciel rozdaje zespołom załącznik 1, odczytuje jego treść i formułuje polecenie dotyczące ustalenia związków spektaklu z ideą teatru politycznego.

Uczniowie ustalają te związki, umiejętnie selekcjonując informacje zawarte w załączniku i dobierając konkretne zabiegi reżysera służące prowokowaniu widza i angażowaniu go w problematykę spektaklu.

4. Nauczyciel przekazuje każdemu zespołowi fragment tekstu przedstawienia służący inspiracji lub przypomnieniu treści wybranych monologów/ dialogów (załączniki 2: A,B,C,D,E,F).

Uczniowie w zespołach przygotowują wypowiedź na temat pomysłów reżysera służących ukazaniu w spektaklu wskazanego problemu. Przedstawiają swoje odczytania/interpretacje spektaklu.

5. Nauczyciel przekazuje uczniom kartki z fragmentem wybranej recenzji przedstawienia /dla zespołów A,B,C (załącznik 3); dla zespołów D,E, F (załącznik 4). Prosi o ustosunkowanie się do jej treści.

Uczniowie oceniają sposoby mówienia o świecie w teatrze politycznym. Opiniują prawdziwość wypowiedzianych w recenzjach stwierdzeń (np. absurdalność rozwiązań, nierozwiązywalność problemów, publicystyczny styl, prowokowanie widza, fizyczne wkraczanie aktorów w przestrzeń widza, itp.)

ZAKOŃCZENIE

Odwołując się do pojęcia teatru politycznego bezpośrednio oddziałującego na widza, prowokującego go do przemyśleń i szukania odpowiedzi na stawiane pytania, nauczyciel zaprasza uczniów do zadania podsumowującego lekcję:

Wskażcie ten problem współczesnego świata, który najlepiej rozumiecie i na rozwiązanie którego macie oryginalny pomysł.

Dyskusję należy przeprowadzić metodą metaplanu (załącznik 5).

Uwaga organizacyjna: Po upublicznieniu problemów nauczyciel dopuszcza zamianę w składach grup jeżeli jacyś uczniowie chcieliby rozwiązywać

inne zagadnienie. Mobilność posłuży doskonaleniu tzw. kompetencji kluczowych, natomiast zapis grupowej dyskusji stanowić będzie dowód inspirującej roli teatru.

Uczniowie prezentują swoje „metaplany” i wspólnie z nauczycielem omawiają wspólnie wszystkie prace.

Opracował: Jarosław Acałski

ZAŁĄCZNIK NR 1

Polityka (z gr. poly: mnogość, różnorodność; polis – miasto-państwo) - stanowisko postbehawioralne przez które polityka rozumiana jest jako służba dążąca do zmniejszenia, czy też usuwania ograniczeń w zaspokajaniu potrzeb ludzi.

źródło: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Polityka>

Teatr polityczny odrodził się współcześnie na polskich scenach jako jedna z form tak zwanego teatru krytycznego w pierwszych latach XXI wieku. Podjął tematykę emancypacyjną, dyskusję o kwestiach tożsamościowych warunkowanych historycznie, krytykę społeczną i interwencję polityczną. Najnowszemu teatrowi politycznemu towarzyszyła także refleksja teoretyczna. Pojawiły się nowe sposoby rozumienia polityczności teatru, nie tyle jako teatru zaangażowanego, ile angażującego, a więc realnie oddziałującego na widza.

źródło: <http://encyklopediateatru.pl/hasla/286/teatr-polityczny>

ZAŁĄCZNIK NR 2 A

Fragment tekstu A. Pałysi „Trump i pole kukurydzy”:

MGŁA

Oddychaj! Oddychaj!

Wymieniaj się ze mną! Wdychaj mnie! Wdychaj mgłę!

RZEKA

Płaczesz? Płacz jest wodą.

Płaczesz nad niczym.

BAZYLIA

Z tego płaczu wodo jesteś.

Jesteś łzami, które są krwią, krwawymi łzami, krwawymi, niebieskimi łzami.

Nie istnieje życie poza łzami i krwią.

Pustynia nie płacze.

Śmierć nie umie łez. Jest sucha jak piach.

TRAWA NAD RZEKĄ/KOPER

Słońce jest śmiercią, naszą śmiercią.

Jeśli się zastanawiasz, jak wygląda śmierć, spójrz w Słońce.

Śmierć wyszła zza chmur.

WOLONTARIUSZKA

Wstań mgło, wodo! Teraz zmartwychwstajesz!

Mgła obrodziła kształtami.

PTAK

Święty głosie ludzki depczący i ożywiający wody święty szum!

ZAŁĄCZNIK NR 2 B

Fragment tekstu A. Pałygi „Trump i pole kukurydzy”:

Na początek odczytam regulamin:

1. Jest demokracja.
2. Ze wszystkimi sprawami proszę przychodzić do mnie, nie bać się.
3. Każdy głos jest ważny.
4. Nie zwracać głowy pierdołami.
5. Żeby coś zrobić wspólnie, musimy myśleć tak samo.
6. Od tłumaczenia, jak myśleć, jest mój kolega, który w razie potrzeby da wam to na piśmie.
7. To jest nasz wspólny dom i macie o niego dbać.
8. Trzeba przestrzegać porządku i mieć czysto, i mieć poukładane w szafkach.
9. Godziny posiłków są stałe i niezmiennie. Kto się spóźni, ten nie je.
10. Można dyskutować w wyznaczonych ramach.

ZAŁĄCZNIK NR 2 C

Fragment tekstu A. Pałygi „Trump i pole kukurydzy”:

ŻBF

Jesteśmy złymi, białymi facetami.

ŻBF 2

Jesteśmy strasznie źli.

ŻBF

Jesteśmy wściekli i czujemy dumę z powodu naszej wściekłości.

ŻBF 2

Ale się opanujemy.

ŻBF

Bo naszą siłą jest opanowanie i spokój. Oraz siła.

ŻBF 2

Bo to jest nasza walka.

ŻBF

Bo to jest nasza walka o nasze przetrwanie.

ŻBF 2

I o przetrwanie naszego starego, porządnego świata, w którym wszyscy znają swoje miejsce.

ŻBF

Mężczyźni zabijają, kobiety gotują. Mężczyźni rąbią drewno, kobiety sprzątaj.

ZAŁĄCZNIK NR 2 D

Fragment tekstu A. Pałygi „Trump i pole kukurydzy”:

Pozdrawiamy Cię my i cała nasza wieś. Wspominamy Twój pobyt u nas i zapytujemy uprzejmie, czy jesteś zdrowa? Czy Twój mąż jest zdrowy i Twoje dzieci? Czy Twój dom stoi? U nas upał i susza. Codziennie ktoś umiera. Nie są to wielkie liczby. Dziennie trzy, cztery osoby. Ale przez miesiąc uzbiera się trochę. Ciekawi jesteśmy, czy pomysł, żeby odbudować tamę na naszej małej rzece, wciąż jest aktualny. Jak wiesz, rzeka u nas wysycha zupełnie na wiele miesięcy. Wierzimy, że tama pozwoliłaby utrzymać wodę dłużej. Rozmawialiśmy o tym podczas Twojego tu pobytu i dlatego tylko ośmielamy się niepokoić Ciebie.

Pozdrawiamy serdecznie ufni, że Pan Bóg błogosławi Tobie, całej Twojej rodzinie i Twoim znajomym.

Módlcie się za nas!

Przyjaciele z Burkina Faso.

Odpisałam:

Drodzy

żle

Kochani

żle

Mieszkańcy z Burkina Faso!

Sporządziliśmy projekt waszej małej tamy na waszej małej rzece wraz z kosztorysem. Opiewa on na pięćset tysięcy złotych to jest około stu dwudziestu pięciu tysięcy euro. Zebranie takiej sumy przez nas tu, graniczy z cudem. Mamy problemy ważniejsze niż Afryka. Macie swój kraj i swój rząd, a przyrost naturalny pomimo nieszczęść i cierpień, jakich nie szczędzi wam los, wciąż jest dodatni i wyższy niż nasz. Posiadacie zbudowany przez Amerykanów dom spotkań oraz wzniesioną przez Polaków szkołę. Brak jest argumentów, dlaczego w zasadzie mielibyśmy wam nadal pomagać.

Obiecuję pamiętać o was w modlitwie.

Z wyrazami serdecznej przyjaźni.

ZAŁĄCZNIK NR 2 E

Fragment tekstu A. Pałygi „Trump i pole kukurydzy”:

MILIONER

Wie pani, co się dzieje, od kiedy się wzbogacili Chińczycy? Koreańczycy południowi? Singapur? Indie? Wie pani? Ile się więcej wszystkiego zużywa? Wie pani, ile Chińczycy żrą mięsa? Bo mogą i będą mogli jeszcze i jeszcze więcej. I teraz pani patrzy, jaki tego skutek. Stany podupadają, bo? Bo, proszę pani, produkcja się przeniosła do Azji. Pozwalniali ludzi w Stanach masowo. Tragedia! Wyrównuje się. Pani sobie wyobrazi laboratorium. Rurki. Tam było więcej wody w rurce, tu mniej. Koreczek odetkano i się wyrównuje. Tam gwałtownie opada, tu przybywa. Sprawiedliwość? Może i sprawiedliwość. Ale jak odkorkujemy rurkę pod tytułem Afryka, to proszę sobie wyobrazić, o ile spadnie poziom wody we wszystkich innych rurkach, żeby się wyrównało. Rozumie pani, o czym mówię? Ilu ludzi w Europie, w Polsce poziomem życia zbliży się do tego, który panią tak wstrząsnął w Afryce? Proszę się nie martwić, to i tak się stanie. Oni się mnożą jak króliki. Nie ma siły, żebyśmy wytrzymali ten napór. Ale po co im jeszcze pomagać, co? Po co to przyspieszać? Po co zabiegać, załatwiać materiał na szubienicę dla nas? Rozumie mnie pani, o czym mówię? Ma pani wątpliwości, co oni zrobią, jak się odbiją od dna?

Co zrobią z nami? Ja nie mam. Ja, proszę pani, mógłbym kupić dwadzieścia takich afrykańskich krajów. Mówię poważnie. Dosłownie. Mógłbym je sobie kupić. To się da załatwić. Oczywiście to się tak nie nazywa oficjalnie. Ale się odbywa. Mogę kupić i jeden dać pani w prezencie. Chce pan Burkina Faso? Kupić pani Burkina Faso? Ja w ciągu godziny mogę pani sprawdzić, ile kosztuje Burkina Faso i na urodziny dać pani w prezencie. A w pozostałych dziewiętnastu mógłbym zrobić, proszę pani, porządek. Nawadnianie, jak w Izraelu i te sprawy.

ZAŁĄCZNIK NR 2 F

Fragment tekstu A. Paługi „Trump i pole kukurydzy”:

Wielce szanowny Panie Prezydencie Polski!
Aktualnie chodzę po lesie i myślę, ile ludzi mogłoby w nim zamieszkać. Mieliby zielono i mieliby wodę. Kiedy nie ma wody, nie ma zieleni. Zwierzęta nie mają co jeść, bo nie ma trawy. Nic nie rośnie. Oraz nie ma cienia. Przez dziewięć miesięcy. Kiedy nie ma wody, nie ma ognia, bo czym ma się karmić ogień, kiedy nie ma drzew, nie ma patyków, bo nic nie rośnie, skoro nie ma wody. Nie ma ognia, więc nie można gotować. I nie ma herbaty.

ODPOWIEDŹ Z SEKRETARIATU PREZYDENTA POLSKI

Wielce Szanowna Pani!

Proszę wziąć pod uwagę, że wówczas nie będzie Pani mogła iść do lasu.

ODPOWIEDŹ NA ODPOWIEDŹ

A właśnie chętnie pójde. Z dziećmi.

ODPOWIEDŹ NA ODPOWIEDŹ NA ODPOWIEDŹ

Nie będzie Pani mogła iść do lasu. Będą śmierdzieli, wydalali, chlali i niszczyli. Będą napadali, palili, a z czasem nauczą się podkładać bomby.

ODPOWIEDŹ NA ODPOWIEDŹ NA ODPOWIEDŹ NA ODPOWIEDŹ

Ja ich poznałam, jak żyją. I nie wierzę w to.

KOLEJNA ODPOWIEDŹ

Przyjadą, uwierzy Pani. I będzie za późno.

ZAPYTANIE

Więc co?

ODPOWIEDŹ NA ZAPYTANIE

Wrażliwość Pani jest cenna. Proszę ją wykorzystać z pożytkiem dla Polski.

ZAPYTANIE ODNOŚNIE ODPOWIEDZI NA ZAPYTANIE

Czyli jak?

OSTATECZNA ODPOWIEDŹ:

W naszym kraju jest też dużo nieszczęść.

ZAŁĄCZNIK NR 3

Fragment recenzji Wiktorii Raczyńskiej: „Przetrwalnik nie daje odpowiedzi”, bydgoszczinaczej.pl,

„Gdyby nie wszystkie wcielenia Mateusza Łasowskiego, spektakl byłby po prostu smutny, a wręcz mroczny, bo niepozostawiający nadziei. Chociaż, chwilczkę, on w sumie nie pozostawia nadziei...”

ZAŁĄCZNIK NR 4

Fragment recenzji Joanny Ostrowskiej: „Czy można zbawić świat na dużej scenie”, teatralny.pl

„Teatr polityczny, który bierze się za mówienie o jak najbardziej realnych zagrożeniach, wykorzystując fakty o świecie, nie powinien chyba przez relacje władzy nad widzami oraz nadmierne komplikowanie tego, o czym chce mówić, pozostawiać widza w poczuciu „ode mnie i tak nic nie zależy”

ZAŁĄCZNIK NR 5

Problem	
Jak jest?	
Jak powinno być?	
Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?	
Wnioski:	

BIOGRAMY

Daria Sobik

absolwentka Kulturoznawstwa na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach i Wiedzy o teatrze na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Od września 2017 pracuje jako dramaturg w Teatrze Polskim im. Hieronima Konieczki w Bydgoszczy. Edukatorka teatralna, reżyserka czytań performatywnych i twórczyni projektów promujących polską dramaturgię współczesną. Była asystentką reżysera przy spektaklu *Koń, kobieta i kanarek* w reżyserii Remigiusza Brzyka. Pracowała nad dramaturgią spektakli: *Komedia omyłek* w reż. Jean Philippe Salerio, *Kopciuszek* w reż. Łukasza Gajdzisa, *Motyle* w reż. Emilii Piech, *Sprawa. Dzieje się dziś* w reż. Martyny Majewskiej.

Jarosław Acałski

nauczyciel języka polskiego w I Liceum Ogólnokształcącym w Bydgoszczy. Promuje i stosuje aktywizujące metody pracy pozwalające na skuteczniejszą uczniowską percepcję literatury. Współpracuje z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Gdańsku, Zakładem Dydaktyki UKW i Komitetem Rejonowym Olimpiady Literatury i Języka Polskiego.

Zbigniew Kruszyński

absolwent historii Uniwersytetu Gdańskiego, od 2001 roku nauczyciel w Państwowym Zespole Szkół Muzycznych w Bydgoszczy, gdzie uczy historii i wiedzy o społeczeństwie. Jest koordynatorem zespołu ogólnokształcącego Klasy Talentów PZSM. Aktywnie działający pedagog, inspirujący młodzież do kreatywnego podejmowania wyzwań. Nie stroni od innowacji - organizuje lekcje teatralne, zajęcia z grupami rekonstrukcyjnymi, gry miejskie. Autor i realizator "Escape room - sprawa tajna Rubinsteina", współtwórca projektu "Bydgoskie odsłony baroku" oraz młodzieżowej sesji naukowej w ramach Roku Feliksa Nowowiejskiego.

Anna Nakielska-Kowalska

doradca metodyczny w Miejskim Ośrodku Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy, nauczyciel języka polskiego i wiedzy o kulturze w VI Liceum Ogólnokształcącym w Bydgoszczy. Autor programów do języka polskiego i wiedzy o kulturze dla autorskich klas w Liceum Ogólnokształcącym w Nowem, w II Liceum Ogólnokształcącym w Bydgoszczy i w VI Liceum Ogólnokształcącym w Bydgoszczy. Organizator konferencji naukowych i metodycznych oraz czterech edycji Festiwalu Literatury Przeczytani (we współpracy z Miejskim Centrum Kultury w Bydgoszczy). Realizacja projektów: Zdolni znad Brdy, Teatroteka, Droga do teatru. Autorka publikacji metodycznych skierowanych do nauczycieli.

DYREKTOR Łukasz Gajdzis ZASTĘPCA DYREKTORA Anna Kosmala
GŁÓWNY KSIĘGOWY Jacek Grabarczyk DRAMATURG Daria Sobik
KIEROWNICZKA DZIAŁU ARTYSTYCZNEGO Bernadeta Fedder
PRODUCENT Katarzyna Plucińska KIEROWNIK DZIAŁU PROMOCJI
I SPRZEDAŻY Michał Gąsiorowski GŁÓWNA SPECJALISTKA DS. PROMOCJI
I SPRZEDAŻY Marietta Maciąg DZIAŁ PROMOCJI I SPRZEDAŻY Magdalena
Niedźwiecka, Aleksandra Rzęska, Agnieszka Sondej, Paulina Wenderlich
AKTORZY I AKTORKI Paweł L. Gilewski, Mirosław Guzowski, Marian
Jaskulski, Damian Kwiatkowski, Alicja Mozga, Dagmara Mrowiec-Matu-
szak, Emilia Piech, Jerzy Pożarowski, Michalina Rodak, Michał Surówka,
Małgorzata Trofimiuk, Jakub Ulewicz, Małgorzata Witkowska, Marcin
Zawodziński INSPICJENCI Hanna Gruszczyńska, Adam Pakieła SEKRETA-
RIAT Joanna Konopka PEDAGOG Karolina Sosińska GŁÓWNA SPECJA-
LISTKA DS. PRACOWNICZYCH ORAZ BHP Marta Pierzchalska ZASTĘPCA
GŁÓWNEGO KSIĘGOWEGO Joanna Kraszewska SPECJALISTKA DS. PŁAC
Elżbieta Cieślak KSIĘGOWE Jagoda Sternal, Joanna Szewe

KIEROWNIK DZIAŁU TECHNICZNO-GOSPODARCZEGO Waldemar Gracz
ZASTĘPCA KIEROWNIKA DS. GOSPODARCZYCH Beata Waszak SPECJA-
LISTKI DS. TECHNICZNO-GOSPODARCZYCH Maria Skora, Kazimiera
Szramka KIEROWNICZKA PRACOWNI KRAWIECKIEJ Ewa Stańska KRAW-
COWE Alina Tadych, Aldona Włoch KIEROWNIK PRACOWNI MULTIME-
DIALNEJ Robert Łosicki OŚWIETLENIOWCY Marek Wilk, Eugeniusz
Wiśniewski SPECJALISTKA DS. MULTIMEDIÓW Karolina Lewandowska
AKUSTYCY Leszek Drygas, Krzysztof Kroschel BRYGADZISTA OBSŁUGI
SCENY Artur Ekwiński MONTAŻYŚCI SCENY Andrey Astvatsaturoy,
Jędrzej Dolata, Mariusz Pawlikowski, Roman Pietrzak, Marcin Należyty
REKWIZYTORZY Eugeniusz Baranowski, Wiesław Mitoraj GARDEROBIANE
Olga Betańska, Jadwiga Kamińska, Katarzyna Wysocka FRYZJER Michał
Boroń ŚLUSARZE-MONTAŻYŚCI Jarosław Andrysiak, Andrzej Kotowski
STOLARZE-MONTAŻYŚCI Krzysztof Pawlak, Witold Włoch
ZAOPATRZENIOWIEC-KIEROWCA Bożena Lange
KONSERWATOR Zbigniew Czerniak

Teatr Polski
im. Hieronima Konieczki
al. Adama Mickiewicza 2,
85-071 Bydgoszcz

sekretariat
E tp@teatrpolski.pl
T 52 339 78 13
F 52 339 78 20

Informacja o biletach
E bilety@teatrpolski.pl
www.teatrpolski.pl
T 52 339 78 18
M 885 607 090
F 52 339 78 40

Kasa główna/info:
al. Adama Mickiewicza 2
(główne wejście od ul. 20 stycznia 1920 r.)

Czynna od poniedziałku do piątku 14.00-19.00 oraz w soboty, niedziele i święta trzy godziny przed spektaklem.